

A jól-lét fogalmának értelmezése az európai szakirodalomban (2009–2014)

SZÁNTÓ ZSUZSA* – SUSÁNSZKY ÉVA* – BERÉNYI ZOLTÁN** –
SIPOS FLÓRIÁN** – MURÁNYI ISTVÁN**

* Semmelweis Egyetem, Magatartástudományi Intézet

** Debreceni Egyetem, Politikatudományi és Szociológiai Intézet

ABSZTRAKT

A jól-lét olyan, széles körben használt fogalom, melyben az életminőség különböző dimenziói testesülnek meg. A tanulmány a fogalom európai szakirodalomban történő meghatározásának és használatának felmérése érdekében végzett szisztematikus vizsgálat eredményeit mutatja be. Munkánk alapját az Európai Unió „Measuring Youth Well-Being (MyWeB)” kutatásában résztvevő tizenegy ország kutatóinak közös erőfeszítéseként előállt ismeretek képezték. Egy jövőbeli európai ifjúság-kutatási program elősegítése és előkészítése érdekében kutatásunk résztvevői összegyűjtötték a fiatalok jól-létével kapcsolatos angol nyelven, illetve saját országaik nyelvén 2009–2014 között megjelent tanulmányokat. Azok a munkák kerültek be az általunk megvizsgált anyagok közé, melyek megfeleltek a következő kritériumoknak: a tanulmány a kutatásunkban résztvevő partnerországban végzett kutatás alapján készült, célcsoportjának típusa és kora megfelelt a kívánalmaknak (nem esett a népesség valamilyen szempontból különlegesnek számító kategóriájába és a 10–25 éves korcsoportot ölelte fel), a tanulmány teljes szövege elérhető volt, s megfelelő módszertani alapoottsággal készült. Az egymást követő, három szakaszban végrehajtott szűrések után 95 db tanulmány maradt, melyet tovább elemeztünk. A jól-lét fogalom vizsgálatának eredményeként kiderült, hogy a koncepció felépítésében hat terület, s az ehhez kapcsolódó indikátorok vesznek részt. Azt találtuk, hogy a jól-lét elsődlegesen pszichológiai jellegű, erőteljesen kognitív, egészséggel kapcsolatos, magatartásbeli és szociális oldalakkal bíró koncepció. Tanulmányunk végkövetkeztetése, hogy a jól-léttel kapcsolatos kutatások során a jelenleginél több figyelmet kellene fordítani a koncepció szociális oldalának, kommunikációs aspektusainak, az intézményi környezetének és az információs társadalomba való illeszkedésének vizsgálatára.

KULCSSZAVAK: jól-lét, gyermekek, ifjúság, áttekintés, Európa

1. Bevezetés

Tanulmányunkban azt kívánjuk megvizsgálni, hogy az európai társadalomtudományi szakirodalomban hogyan határozzák meg, és hogyan használják a jól-lét fogalmát.

KÖZELKÉP – Tanulmányok

A Világéegészségügyi Szervezet (WHO) szerint a mentális egészség nem más, mint a „jól-lét állapota, amelyben az egyén meg tudja valósítani képességeit, meg tud birkózni a normális élet stresszhelyzeteivel, termékenyen képes dolgozni, és hozzá tud járulni a közösségének életéhez” (World Health Organization 1998). Kutatások azt mutatják, hogy a jól-lét magasabb szintjén élő egyének egyrészt produktívabbak, kiteljesedettebb és szorosabb emberi kapcsolatokat képesek létesíteni, másrészt pedig sokkal kisebb esélyük van arra is, hogy mentális betegségek tünetei jelenjenek meg náluk (Humpreys et al. 1999, Seeman 2000).

Annak ellenére, hogy a jól-lét mérése rendszeresen felbukkanó téma társadalomtudományi és pszichológiai tanulmányokban, a kutatók körében nincs egyetértés az azal kapcsolatban, hogy a holisztikus értelemben vett jól-létnek ténylegesen milyen összetevői vannak. A jól-lét objektív és szubjektív szempontokat egyaránt figyelembe véve mérhető fel. Előbbiekhez olyan tényezők tartoznak, melyeket percepció nem befolyásol és személyes értékítéletünktől sem függenek. Ezek körébe életminőségünket befolyásoló anyagi, fizikai, társadalmi, környezeti és egészséggel kapcsolatos aspektusok sorolhatók. A szubjektív megközelítés ezzel szemben az emberi percepció által észlelt információra alapoz. E szemlélet szerint az egyén maga dönti el, mi az, amit élete mérlegre tételekor döntő fontosságúnak tekint. A fogalom szisztematikusan meghatározása komoly nehézségekkel jár. Ennek gyakorlati következményeivel számolniuk kell mindazoknak – kutatóknak és szakpolitikusoknak egyaránt – akiknek kinyilvánított célja a jól-lét felmérése és lehetőségek szerinti javítása. Annyi bizonyos, hogy a fogalom világos meghatározása nélkül nagy nehézségekbe ütközik annak felismerése, s másokkal való közlése, mikor és hogyan is áll elő az általa jelölt állapot. Továbbá arról sem feledkezhetünk meg, hogy a koncepció pusztá értelmzése arra vonatkozó értékítéletet is sugall, hogy hogyan is kellene élnünk az életünket. A kutatók és szakpolitikusok munkájuk végzése közben tehát egy pillanatra sem feledkezhetnek meg arról, hogy mindezen értékítéletek az általuk tanulmányozni, illetve szolgálni kívánt népesség számára mit is jelentenek.

A jól-lét szubjektív meghatározásában két uralkodó elmélettel találkozhatunk. A *hedonisztikus* megközelítés a fogalom szubjektív természetét kiemelve pozitív hatások (pozitív emóciók és hangulati állapotok) gyakori megtapasztalásának, valamint a negatív hatások ritka megtapasztalásának eredményeként az élettel való magasfokú elégedettségként fogja fel (Diener – Lucas 2000). A fogalom efféle értelmezése szerint a jól-lét nem más, mint olyan szubjektív boldogságérzet, melynek körébe az életben előforduló jó és rossz dolgokról alkotott értékítéletek tartoznak, s hogy boldogságunk tulajdonképpen a kitűzött céljaink elérése, s cselekedeteink értékesnek tartott eredményeinek előállásából fakad (Deci – Ryan 2000). Az *eudemonikus*, vagy pszichológiai megközelítést alkalmazó másik elmélet az ember által betöltött szerepre és az önmegvalósítás terén elért eredményekre fókuszál. Ryff és Keyes (Ryff

KÖZELKÉP – Tanulmányok

– Keyes 1995, Ryff 1989) feltételezése szerint a mentális jól-lét több annál, hogy az egyén boldognak és elégedettnek érzi magát. Ők ketten a pszichológiai jól-lét fogalmát az autonómia, a személyiség kiteljesedése, az önfogadás, az életcél, az önuralom és a pozitív emberi kapcsolatok, azaz emberi önmegvalósítás hat, jól elkülöníthető területén mutatott teljesítmények által összeálló, multidimenzionális, összetett konstrukcióként fogják fel. A fenti két elmélet kombinációjaként később felállított ön-meghatározás (SDT) elmélet szerint a három alapvető pszichológiai szükséglet, a kompetencia, az autonómia és a valamihez való tartozás kielégítése az, ami elősegíti a pszichológiai egészség megvalósulását (Ryan – Deci 2001). Mindezekén túl, az SDT-elmélet feltételezi, hogy a boldogsággal 140 személyiségvonás áll kapcsolatban. Emiatt pedig az SDT hívei úgy vélik, a személyiség jellege alapján lehetőség nyílik az adott személy szubjektív jól-létének előrejelzésére.

Tanulmányunkban a jól-lét fogalmának napjaink európai szakirodalmában használatos értelmezésével és használatával kapcsolatos szisztematikus áttekintésünk eredményeit mutatjuk be. Munkánk során felhasználtuk az Európai Unió MYWeB nemzetközi kutatásában résztvevő kutatók által közös munka keretében feltárt ismereteket.

2. Kutatásunk anyaga és az alkalmazott kutatási módszerek

Annak felmérésére, hogy a jól-lét fogalmát hogyan értelmezik az európai társadalomtudományi irodalomban, szisztematikus áttekintés módszerét alkalmazva megvizsgáltuk a kutatásban részt vett országok tudományos adatbázisaiban, valamint az EBSCO, a Sociological Abstracts, az ERIC, a MEDLINE, az Ovid, valamint a Web of Science elektronikus adatbázisokban található tudományos szakirodalmakat.

Mivel a nemzetközi kutatás számára rendelkezésre álló idő túlságosan kevés volt ahhoz, hogy teljes mértékű szisztematikus áttekintést végezhessünk, ezért az úgynevezett gyorsított eredményértékelés (*rapid evidence assessment*) módszerét alkalmaztuk. Ennek segítségével képesek voltunk hat hónap alatt elvégezni a szisztematikus áttekintést. Az elmúlt 20 év során angol nyelven, valamint a kutatásban résztvevő országok nyelvén megjelentetett tanulmányokat vizsgáltunk meg.

Az áttekintés során az alábbi kulcsfontosságú keresőszavakat használtuk:

- jól-lét, jólét, életminőség, az élettel való elégedettség, egészség, boldogság (és az ezzel rokon értelmű szavak);
- fiatal, ifjú, gyermek, tinédzser, serdülő, fiatalkorú, diák, tanuló, kiskorú, kiskorú gyermek, fiú/lány, kiskorú (és az ezzel rokon értelmű szavak);
- kutatás, tanulmány.

A keresést a VAGY és az ÉS Boolean keresőváltozók felhasználásával végeztük.

KÖZELKÉP – Tanulmányok

A keresés eredményeként a témával potenciálisan kapcsolatos tanulmányok hosszú listáját kaptuk. Ezeket adatbázisba illesztettük, majd a tanulmányok címe és összefoglaló absztrakja alapján tematikai relevancia szerint tovább értékeltük. Ezt követően a témához kapcsolódónak ítélt tanulmányok teljes szövegét letöltöttük és relevancia szempontjából ismételten megvizsgáltuk. Kvantitatív és kvalitatív tanulmányok számára kipróbált értékelési mércét felhasználva (pl. a kvantitatív jellegű munkák esetében az ún. „*Maryland Scale of Scientific Methods*”, a kvalitatív munkák esetében pedig az ún. „*Quality in Qualitative Evaluation*” skálát) a relevánsnak értékelt tanulmányokat ezután metodológiai alaposságuk tekintetében is megvizsgáltuk.

Horvát, észt, grúz, német, görög, magyar, portugál, szlovák, spanyol és katalán, valamint brit kutatási partnereinket arra kértük, hogy gyűjtsék össze az ifjúság jól-létével kapcsolatos valamennyi, saját nyelvükön elérhető szakirodalmat.

A releváns anyagok közé választás kritériumai

- Időperiódus: 2009–2014 közötti publikálási időpont
- Célcsoport életkora: 10 és 25 éves kor közé eső életkor
- Terület: EU-tagállam, vagy a kutatási partner ország területe

A releváns anyagok köréből való kizárás kritériumai

Az összegyűjtött tanulmányok témához történő kapcsolódását három, egymást követő szakaszban vizsgáltuk meg. Ahogyan azt az 1. táblázat adatai is mutatják, a keresőszavak használata nagy mennyiségű – s ezek között is különösen nagyszámú angol nyelvű – szakirodalom összegyűjtését eredményezte. Az adatbázis további elemzésére, és az abban található tanulmányok dupla példányainak kiszűrésére a Zotero bibliográfiakezelő programot használtuk fel.

Az elemzés első szakaszában a címeket és absztraktokat megvizsgálva az alábbi kizárási kritériumok használatával szűrtük ki a nem releváns tanulmányokat:

- A tanulmányban vizsgált populáció nem európai országban, vagy pedig nem kutatási partnerországban található
- A tanulmány egészség szempontjából különleges jellemvonásokkal rendelkező populációra összpontosít (klinikai populáció, klinikai állapotban lévő populáció, krónikus betegséget mutató populáció, fogyatékkal élő populáció)
- A tanulmányban vizsgált minta életkora meghaladta, vagy nem érte el a megszabott életkort (10 és 25 évesek közötti korosztály)
- A tanulmány a halálozás kérdését vizsgálta
- A tanulmány beavatkozás, vagy kísérlet kérdését tárgyalta; csak megfigyelésekre alapozott tanulmányok maradhattak a releváns munkák között
- A tanulmány vezércikként jelent meg
- A tanulmány tematikailag nem felelt meg szisztematikus vizsgálatunk céljainak

KÖZELKÉP – Tanulmányok

A második szakaszban teljes szövegük elemzése alapján vizsgáltuk meg a tanulmányok releváns jellegét. Az elemzésnek ebben a szakaszában további szűrési kritériumokat vezettünk be, s mindazon tanulmányok kizárásra kerültek, melyek esetében az alábbiak fennálltak:

- A tanulmány célja vita lefolytatása, vagy erkölcsi kérdés tárgyalása volt
- A jól-lét felmérésére alkalmazott módszert nem vetették alá semmiféle előzetes vizsgálatnak, vagy empirikus ellenőrzésnek

A harmadik szűrési szakaszban két kutató egymástól független vizsgálatára alapozva a tanulmányokat módszertani alaposságuk színvonala szerint értékeltük (lásd az 1. számú függelékét). Mind a kvantitatív, mind pedig a kvalitatív jellegű tanulmányok esetében a kutatás minden partnere által figyelembe veendő átlag-küszöbértékeket állítottunk fel, s csak azokat a tanulmányokat vizsgáltuk tovább, melyek esetében a kapott érték meghaladta a küszöbértéket.

A három szakaszban elvégzett eljárás eredményeként a partnerországok kutatócsoportjai az első szakasz elején összegyűlt 491 tanulmány számát 125-re szűkítették.

1. táblázat: A három szakaszban elvégzett szűrés eredményei (db)

Nyelv	Az első szakaszban kiválasztott tanulmányok száma	A második szakaszban kiválasztott tanulmányok száma	A harmadik szakaszban kiválasztott tanulmányok száma
horvát	20	9	9
angol	336	274	88
észt	37	17	14
georgiai	8	5	2
német	19	8	5
görög	6	3	2
magyar	4	6	5
lett	13	7	2
portugál	15	15	4
szlovák	9	4	3
spanyol/katalán	24	23	12
ÖSSZESEN	491	371	125

Forrás: Saját készítésű táblázat

KÖZELKÉP – Tanulmányok

A másodpéldányok kiszűrése, valamint további adattisztítás után 95 olyan tanulmány maradt, melyek alapján áttekinthettük az európai tudományos szakirodalomban használatos jól-lét fogalom meghatározását és felhasználását.

3. Eredmények

A szűrések elvégzése után a gyermekek és fiatalok jól-létével foglalkozó munkák listája 95 tanulmányt tartalmazott. A három szakaszban végzett elemzés során alkalmazott valamennyi kritériumnak megfelelt tanulmányok körében ezután azt vizsgáltuk, hogy milyen álláspontra helyezkednek az alábbi három, jól-léttel kapcsolatos kérdésekben:

- A jól-lét meghatározásával kapcsolatban
- A jól-lét értelmezési tartományaival és indikátoraival kapcsolatban
- A jól-lét felmérésének eszközeivel és ezek sajátos felhasználásával kapcsolatosan

A vizsgálat során nyert adatokból összeállított adatbázist használtuk jelen elemzésünk anyagául.

A jól-lét fogalmának meghatározásai

A vizsgált tanulmányok között 36 olyat találtunk, melyekben egyértelműen felbukkant a jól-lét fogalmának valamilyen meghatározása.

Az itt elemzett definíciókban számos olyan kifejezést találtunk, melyek csak csekély mértékben különböztek egymástól. A tanulmányokban alapvetően három, a jól-lét fogalmával kapcsolatosan használt kifejezéscsoportra bukkantunk:

- A jól-létre magára, illetve ennek szubjektív, pszichológiai, mentális, vagy személyes összetevőire történő utalásra (22)
- Az elégedettség magára, illetve az élettel való elégedettség összetevőjére való utalásra (14)
- Az életminőségre magára, vagy pedig az élet egészséggel kapcsolatos minőségére való utalásra (6).

Néhány tanulmányban a fentiek közül egynél több kifejezésfajta is előfordult.

Függetlenül attól, hogy a szubjektív jól-léttel kapcsolatosan adott esetben melyik kifejezést használta, a dokumentumok többsége (34) a jól-létet valami olyan dologként határozta meg, mely legalább részben szubjektív természetű, s mint ami emiatt szubjektív felmérésre szolgáló eszközökkel mérhető. Egy tanulmány (a 9. számú)

KÖZELKÉP – Tanulmányok

olyan irodalomra támaszkodott, mely a jól-létet egyidejűleg szubjektív és objektív jellegűnek is tekintette. Egy olyan tanulmányt találtunk, mely a jól-létnek elsődlegesen a funkcionális-viselkedési jellegét emelte ki, s három olyan munkával találkozunk (a 21., a 22., 23. számúval), mely a jól-lét funkcionális-viselkedési jellegzetességeit együtt említette annak szubjektív jellegű vonásaival.

A meghatározások között a jól-lét egyetlen oldalát kiemelők, illetve annak sokkal bonyolultabb szerkezetére utalókat egyaránt találtunk. Az általunk megvizsgált szakirodalomban csak egyetlen olyan tanulmány volt, mely a jól-lét meghatározását az összetevőivel kapcsolatos magyarázat megadását teljesen mellőzve adta meg. Az összes többi a fogalom szerkezeti összetevőiként annak egy, kettő, vagy három oldalát említette meg.

Az egyoldalú definíciók (13 db) a jól-lét fogalmát jellemzően vagy pszichológiai konstrukcióként, vagy érzelmi töltetét mindenképpen kiemelve határozták meg. A 13 effajta definíció között csak két olyat találtunk, mely hangsúlyozta a jól-lét egyéb oldalait is: a 18. számú a magatartásbeli, a 32. számú pedig a spirituális oldalát. A többi 11 tanulmány a jól-lét fogalmát alapvetően pszichológiai konstrukcióként közelítette meg. A fogalom mibenlétéről folytatott, annak pszichológiai lényegét kiemelő diskurzusban az olyan koncepciók egész sora, mint az elégedettség, boldogság, pozitív és negatív érzelmek, kompetencia, önbizalom, társas lét és alkalmazkodás bukkant fel.

Elemzésünk eredményeként 13 olyan dokumentumot találtunk, mely a jól-lét kérdését két dimenzió szerint közelítette meg. Az ilyen jellegű munkák mindegyikének esetében azt találtuk, hogy a dimenziók egyike mindig a mentális egészség különféle oldalainak – elégedettség, boldogság, emocionális/érzelmi állapot, megfelelési képesség, önbecsülés, vagy önértékelés – említésével megjelenített pszichológiai jól-lét volt. Az ebbe a csoportba tartozó tanulmányok kb. fele (6 db) a jól-lét másik dimenziójaként kognitív tényezőket említett. Négy tanulmányban a társadalmi környezet néhány aspektusát (pl. az iskolát vagy a családot, vagy általában véve mint társadalmi és környezeti tényezőket) említett a szerző. A viselkedésre, illetve a közösségben megfelelően betöltött szerepre két dokumentumban utaltak a szerzők (a 21. és 22. számúban). Végezetül, egy dokumentum (a 37. számú) utalt a fizikai egészségre, mint a jól-lét második, alapvetően fontos összetevőjére.

Négy dokumentumban találtuk azt, hogy a jól-lét pszichológiai, kognitív és fizikai oldalainak jelentőségét felismerve a szerzők a fogalom meghatározását három fő tényezőre alapozták.

Hat további dokumentumban a jól-lét fogalmát még ennél is összetettebb módon definiálták. Az egyik dokumentumban (a 3. számmal jelzett esetben) a szerzők egyszerűen úgy fogalmaztak, hogy a jól-lét (pontosabban szólva, az életminőség) az élet minden elemét magában foglalja. A másik öt tanulmány alapvetően fontos tényezőkként különféle dolgokat említett. A fizikai egészség – illetve a test megfelelő

KÖZELKÉP – Tanulmányok

működése – azonban valamennyiben említésre került. A pszichológiai, érzelmi, kognitív, valamint a társadalmi és viselkedési aspektusok – mint olyan dolgok, melyek a jól-lét elsődleges összetevőit képezik – ugyancsak felsorolásra kerültek. Néhány dokumentumban a szerzők megemlítették a spiritualitást, az anyagi tényezőket, az oktatást és a politikai képviselőket is.

A fő pontok összefoglalásaként azt mondhatjuk, a tanulmányoknak csak körülbelül egyharmadában találkozhattunk a jól-lét olyan meghatározásával, amely esetében a szerző a jól-lét, az elégedettség és az életminőség kifejezéseket használta. A jól-lét fogalmához a tanulmányokban főként szubjektív fogalmi tartalom kapcsolódott. A koncepció összetevőire építve a jól-lét fogalma elsődlegesen úgy jelent meg, mint olyan pszichológiai koncepció, melynek erős kognitív, egészséggel kapcsolatos, viselkedéssel és társadalmi oldalai vannak. Ugyancsak figyelembe vették a szerzők az anyagi, környezeti és spirituális jellemvonásokat.

Területek és indikátorok

Ezen elemzés során következő lépésében sorra vettük a jól-lét minden egyes területét, melyet a kiválasztott tanulmányokban vizsgáltak. A következő hat területet azonosítottuk: pszichológiai, szociális, fizikai egészséggel kapcsolatos, kognitív, viselkedési és anyagi terület.

Az eszközök (pl. kérdőívek) leggyakrabban (15) a jól-lét pszichológiai területére irányultak, miközben a legritkábban vizsgált terület (4) az anyagi volt (lásd. 2. táblázat).

Pszichológiai terület

Az étellel való elégedettség a pszichológiai jól-lét leggyakrabban vizsgált indikátora. Általánosan vagy annak bizonyos részeit – leginkább iskola vagy munka – 13 kérdőívben mérték skálákkal vagy részsokkálákkal. A második leggyakrabban használt indikátor a hangulati zavarból eredő depresszió volt. A kutatók a pszichológiai terület vizsgálatakor tíz felmérésben mérték a depressziót közvetlenül (például CES-D kérdőív használatával), vagy részsokkál formájában. Az önbecsülés szintje, valamint a boldogság/boldogtalanság érzése is viszonylag gyakran fordult elő, mint a jól-lét indikátorai. Az önbecsülést hét, a boldogságot hat tanulmányban mérték.

Szociális terület

A gyermekek és fiatalok jól-létén belül a szociális terület mérésére a következő indikátorokat használták: társadalmi támogatás, környezet és szülőkkel való kapcsolat, kortárs csoporttal és partnerrel való kapcsolat, társadalmi viselkedés és magányosság. A leggyakrabban használt indikátor a magányosság volt, mely termé-

KÖZELKÉP – Tanulmányok

szeténél fogva szorosan kapcsolódik a pszichológiai területhez, különösen az olyan indikátorokhoz, mint a depresszió és boldogtalanság.

Fizikai egészség terület

A fizikai jól-létet rendszerint az egészségi állapotot leíró különféle indikátorokkal mérték: szomatikus panaszok gyakorisága és természete (4), illetve az egészséggel összefüggő életminőség (HRQoL) mérése (9).

Kognitív terület

Mivel az áttekintés középpontjában a gyermekek és fiatalok jól-létének vizsgálata áll, természetesen azt tapasztaltuk, hogy a kognitív terület legfontosabb indikátorai az iskolához és tanuláshoz való viszonyhoz és kompetenciákhoz, továbbá az ezeken a területeken tapasztalható önállósághoz kapcsolódtak.

Viselkedési terület

A jól-lét viselkedési aspektusai a kognitív szempontokhoz hasonló gyakorisággal fordultak elő. A tanulmányok az egészséges viselkedésre, valamint a problémás viselkedésre, mint például a kockázatvállalásra és devianciára fókuszálnak. A hiperaktivitás a terület egy speciális indikátora, mivel bár viselkedési jelzőként is értelmezhető, az utóbbi évtizedben intenzíven medikalizálódott, ezért ugyanúgy tekinthető pszichológiai, sőt fizikai egészségi indikátornak is.

Anyagi terület

Az áttekintett dokumentumokban ez a terület volt a gyerekek és fiatalok jól-létének legkevésbé vizsgált aspektusa, feltételezhetően azért, mert könnyebb objektív körülményként meghatározni a jelentéstartományát, mint szubjektív jól-létként. Az anyagi terület mérésére három indikátort használtak: létszükségleti cikkek nélkülözése, a család anyagi helyzete, és jóléte. Habár szép számban akad olyan tanulmány, mely az életszínvonal és a jól-lét közötti kapcsolatot tárja fel, a kutatások többsége az anyagi indikátorokat háttér (magyarázó) változóként használja, nem pedig a jól-lét anyagi területének indikátoraként.

KÖZELKÉP – Tanulmányok

2. táblázat: *Területek és indikátorok*

Területek	Indikátorok
Pszichológiai	érzelmek (pozitív, negatív) harag szorongás kiégés depresszió érzelmek /érzelemlkontroll boldogság/boldogtalanság remény/reményvesztettség életcél/orientáció élettel való elégedettség (elégedettség iskolában/munkában) locus of control pszichológiai jól-lét önbecsülés önbizalom stressz
Szociális	magatartásbeli és kortárs kapcsolati problémák családi környezet magányosság szülőkkel/kortárs csoporttal/partnerekkel való kapcsolat társadalmi támogatás
Fizikai	egészségi állapot HRQoL (egészséggel összefüggő életminőség) fizikai képességek szomatikus panaszok erőszak
Kognitív	iskolához való hozzáállás függetlenség kompetencia (az iskolában) társas kapcsolatok iránti szükséglet
Viselkedési	deviáns viselkedések egészséges viselkedés hiperaktivitás kockázati magatartás
Anyagi	jólét létszükségleti cikkek nélkülözése a család anyagi helyzete

Forrás: Saját készítésű táblázat

KÖZELKÉP – Tanulmányok

A jól-lét mérésének eszközei

Az áttekintésünk során vizsgált tanulmányokban 19 komplex kutatási eszköz (kérdőívek, skálák, leltárak és mutatószámok) található (3. táblázat). Az elemzésben csak azokat az eszközöket vettük figyelembe, melyek a jól-lét eredményeinek mérésére szolgáltak. Számos tanulmányban számoltak be egyidejűleg több eszköz alkalmazásáról. Elemzésünk során nem vettük figyelembe az egytényezős méréseket.

3. táblázat: Az áttekintett dokumentumokban több mint egy kutatásban használt eszközök

Cantril létra
Epidemiológiai Kutatási Központ – Depresszióskála (CES-D)
Általános Egészségi Kérdőív (GHQ-12)
Kidscreen
Kindle és Kindle-R
Életszemlélet Teszt (LOT)
Hangulat és érzések kérdőív (MFQ)
Észlelt Társas Támogatás Multidimenzionális Skálája (MSPSS)
Tanulók Élettel Való Elégedettségének Multidimenzionális Skálája (MSLSS)
Pediatric Quality of Life Inventory (PedsQL)
Pozitív és Negatív Affektivitás Skála (PANAS)
Rosenberg Önértékelési Skála
Élettel való elégedettség skála
Rövid Forma (36) Egészségi felmérés (SF-36)
Erősségek és Nehézségek Kérdőív (SDQ)
Szubjektív boldogság skála (SHS)
Tünetlista Leltár (SCL-91 és SCL-90-R)
UCLA magányossági skála (ULS)
WHO-5 jól-léti index (WHO-5)

Forrás: Saját készítésű táblázat

KÖZELKÉP – Tanulmányok

4. Összefoglalás

Tanulmányunk célja az volt, hogy szisztematikus áttekintést nyújtson arról, hogyan határozzák meg a jól-lét jelentéstartományát és hogyan használják a fogalmat a kutatók. A szakirodalmi áttekintés azt mutatja, hogy a kutatók a jól-lét fogalmát többféle módon használják.

A jól-létre csupán csak hivatkozó, valamint azokat érdemben tárgyaló források közötti ellentmondás arra enged következtetni, hogy néhány kutató a jól-létre úgy tekint, mint egy normatív koncepcióra, melynek értelmezéséhez nincs szükség definícióra. Másképpen megfogalmazva, a fogalom további definíció nélküli használata egy hallgatólagos egyetemessegre utalhat a jól-lét értelmezésére vonatkozóan. A tanulmányok többségében nem található meg a koncepció világos megfogalmazása. A vizsgált dokumentumoknak csak közel harmadában volt fellelhető valamilyen formában a jól-lét fogalmának meghatározása.

A jól-lét fogalmának vizsgálata során arra az eredményre jutottunk, hogy a koncepció felépítésében hat területet, s az ehhez kapcsolódó indikátorokat használták az elemzett tanulmányok szerzői. A tanulmányok alapján az alábbi területeket, és a hozzájuk kapcsolódó indikátorok számát azonosítottuk:

- a pszichológiai terület 15 indikátorral;
- a szociális terület 6 indikátorral;
- a fizikai egészség területe 5 indikátorral;
- a kognitív terület 4 indikátorral;
- a viselkedési terület 4 indikátorral;
- az anyagi terület 3 indikátorral;

Ahogy azt a területek és a hozzájuk tartozó indikátorok számát összegző lista mutatja, az elemzett tanulmányok szerzői a jól-lét koncepciójának vizsgálatában és felépítésében leggyakrabban a pszichológiai területet használták, míg legritkábban az anyagi terület jelent meg. Vagyis az általunk vizsgált dokumentumok alapján a jól-lét elsődlegesen pszichológiai jellegű, továbbá erős kognitív, egészséggel kapcsolatos, magatartásbeli és szociális aspektusokkal bíró fogalom.

Az áttekintett dokumentumokban használt módszerek elemzéséből is arra következtethetünk, hogy a legtöbb szerző azt a megközelítést alkalmazza, hogy minél jobban csökken a jól-létet zavaró körülmények valószínűsége, annál nagyobb az esély a jól-lét állapotának javulására.

Vizsgálatunk arra is rávilágított, hogy erős tendencia figyelhető meg abban, hogy a kutatók a jól-lét jelentéstartományának meghatározásában az eudaimonikus megközelítést alkalmazzák. Ez arra enged következtetni, hogy a jövőbeni kutatások egyik fontos témája lehet annak vizsgálata, hogy milyen következményekkel jár a jól-lét különböző koncepcióinak használata. Ez előnyös lenne például a jól-lét koncepciója és az önszabályozási stratégiák és folyamatok közötti kapcsolat feltárása során is.

KÖZELKÉP – Tanulmányok

Pintrich (2000: 453) az önszabályozást úgy határozta meg, mint egy aktív és konstruktív folyamatot, ami által az egyének „megkísérlik figyelni, szabályozni és ellenőrizni a gondolkodásukat, motivációjukat [és] viselkedésüket...” Lehetségesnek tűnik, hogy az érzelmek, a gondolkodás és viselkedés szabályozását a jól-lét koncepciója befolyásolja. Például a jól-lét hedonisztikus koncepciójának alkalmazása arra ösztönözheti a fiatalokat, hogy elkerüljenek olyan helyzeteket, melyek kudarcra végződhetnek. Ezzel ellentétben, a jól-létnek a szenvedés értékére hangsúlyt fektető eudemonikus koncepciójának elfogadása arra sarkallja az egyéneket, hogy kihívást jelentő helyzeteknek tegyék ki magukat toleranciájuk erősítése és belső forrásaik felfedezése érdekében.

Az is valószínű, hogy a jól-lét fogalmi meghatározásai a célok kitűzését is befolyásolják. A jól-lét individuális, hedonisztikus fogalmi meghatározása az egyéni célok hajszolásához vezet, mely csökkentheti a fiatalok társadalmi kapcsolatait (Mauss et al. 2012). Más kutatók arra hívták fel a figyelmet, hogy a boldogság szerzeményként történő értelmezése az anyagi célok hangsúlyozásához vezethet (Swinyard – Kau – Phua 2001). Ezek az eredmények azt mutatják, hogy a jól-lét eltérő koncepciói különböző tartalmú célokhoz vezethetnek.

Ahogy arra már korábban rámutattunk, a vizsgált dokumentumok mintegy harmada tartalmazta valamilyen formában a jól-lét definícióját, leggyakrabban a jól-lét, az életminőség és az elégedettség kifejezések használatával, illetve a felmérésekben használt kérdőívek többsége a jól-lét pszichológiai területeire irányult. A legtöbb tanulmány a jól-létet legalább részben szubjektív jelenséggént határozta meg, ami így szubjektív mérési eszközökkel mérhető. Ezért a szubjektív mérések elsőbbséget élveztek az objektívekkel szemben a jól-lét jelentéstartományának meghatározásában.

Jóllehet teljes mértékben elfogadható olyan szubjektív mérésekre építeni, melyek az emberi percepcióra hagyatkoznak és az egyénre hagyják annak eldöntését, mi a fontos saját életének értékelésében, azonban nem hunyhatunk szemet afelett a tény felett sem, hogy a szubjektív mérések megjelenése a jól-lét jelentéstartományának meghatározásában és megjelenítésében teret nyit a kulturális különbségeknek. Például több tanulmányban arra következtetnek a szerzők, hogy míg az individuálisabb kultúrájú nemzetek tagjai inkább a kellemes élmények alapján értékelik az élettel való elégedettségüket, addig a kultúrájukban a közösséget erősebben érvényesítő nemzetek tagjai az elégedettség társadalmi normáit, továbbá a család és barátok társadalmi értékelését veszik inkább figyelembe (Suh – Oishi – Triandis 1998). Más tanulmányok arról számolnak be, hogy az önbecsülés és az élettel való elégedettség közötti korreláció erősebb volt az individualista (nyugati), mint a közösséglvű (pl. ázsiai) társadalmakban (Oishi et al. 2007, Zhang 2005).

A kultúra hagyományos vagy modern trendjei befolyásolhatják, hogy az egyének vagy csoportok milyen jelentőséget tulajdonítanak a jól-lét különféle fogamainak.

KÖZELKÉP – Tanulmányok

Amennyiben ez igaz, az eltérő egyének és kultúrák által megalkotott jól-lét fogalmak változatosságának ismerete segíthet a jól-lét kulturálisan érzékenyebb mérésének kidolgozásában.

Így a MYWEB projektben, miközben a jól-lét holisztikus koncepciójának meghatározását keressük, nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a konstrukciók különböző kultúrák kontextusában való megértése és értelmezése fontos ahhoz, hogy egy dinamikus áttekintést nyerjünk a jól-lét folyamatairól ezekben a kultúrákban. Ebből az következik, hogy megalkothatjuk ugyan a jól-lét holisztikus fogalmát, ám a koncepció különböző kulturális kontextusokban történő alkalmazása csak akkor hozhat megfelelő eredményt, ha figyelembe vesszük a kultúrák közötti különbségeket.

A jól-lét elsődlegesen szubjektívista, pszichológiai koncepcióinak egy másik következménye az, hogy figyelmen kívül hagyja azokat a társadalomelméleteket, melyek a modernizáció sajátos kihívásaira fókuszálnak. Megközelítésük szerint a jól-lét objektív és szubjektív faktorai kiegészíthetők a szociális integráció kereteinek átalakításához kapcsolódó interszubjektív faktorokkal. Ezek a faktorok többek között magukba foglalják az önkifejezés változatos mediatiszt jelentéstanát biztosító funkcionális alrendszerek megjelenését (Luhmann 1971, 1977), a világ és az én értelmezéséhez demokratikus kereteket biztosító kommunikáció racionalizációját (Habermas 1984), a kockázatok és a szakértői tudás kritikáját lehetővé tevő reflexív intézmények megjelenését (Giddens 1991, 1999), és az Én-kép megalkotását átstrukturáló információs társadalom felemelkedését (Lash – Urry 1994).

Ezeket a tendenciákat leíró elméletek nyilvánvalóan nem tartoznak közvetlenül a jól-lét kutatáshoz, mivel a társadalmi integráció egyetemes folyamataira fókuszálnak. Ugyanakkor az itt levont következtetések felhasználhatók a jól-lét kutatásokban: az empirikus felmérésekben domináló szubjektív pszichológiai faktorok szociális elméleti modellekkel kiegészíthetők és megalapozhatók, beleértve azokat az interszubjektív faktorokat is, melyek hozzájárulnak az én megalkotásához.

Javaslatunk a szociális terület indikátorainak kiterjesztését célozza: a viselkedési és kortárs kapcsolati problémák, családi környezet, magányosság, szülőkkal/kortárs csoporttal/partnerrel való kapcsolat és szociális támogatás mellett azt is mérni kellene, hogy a közegek és a alrendszerek közvetítő közegei és jelentéstanai hogyan hatnak az egyénre (tárgyasítja vagy sem), milyen típusú kommunikációs minta van jelen (eltorzított vagy demokratikus), milyen az intézményi környezet (visszaható vagy szigorú), és milyen a beágyazottsága az információs társadalomban (elidegenítő vagy sem). Ezek az interszubjektív tényezők új utat nyithatnak a jól-lét értelmezésében, még akkor is, ha a kiértékelésükhöz szükséges tapasztalati eszközök és mércék kidolgozása ez idáig nem történt meg.

KÖZELKÉP – Tanulmányok

Irodalom

- Deci, E. L. – Ryan, R. M. (2000): The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behaviour. *Psychological Inquiry*, 11: 227–268.
- Diener, E. – Lucas, R. E. (2000): Subjective emotional wellbeing. In M. Lewis – J. M. Haviland (eds.): *Handbook of emotions* 325–337). New York: Guilford
- Giddens, A. (1991): *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*. (1st ed.) Stanford, CA: Stanford University Press
- Giddens, A. (1999): ‘Risk and Responsibility’. In *The Modern Law Review*, Jan. 1999, Vol. 62(1): 1–10.
- Habermas, J. (1984): *The Theory of Communicative Action*. Boston: Beacon Press
- Humphreys, K. – Mankowski, E. S. – Moos, R. H. – Finney, J. W. (1999): Do enhanced friendship networks and active coping mediate the effect of self-help groups on substance abuse? *Annals of Behavioral Medicine*, 21(1): 54–60.
- Lash, Scott – Urry, John (1994): *Economies of Signs and Space*. Sage.
- Luhmann, N. (1971): ‘Sinn als Grundbegriff der Soziologie’. In Habermas, J. – Luhmann, N. (eds): *Theorie der Gesellschaft oder Sozialtechnologie – Was leistet die Systemforschung?*, 25–100. Frankfurt/M: Suhrkamp
- Luhmann, N. (1977): ‘The Differentiation of Society’. *Canadian Journal of Sociology* 2(1): 29–53.
- Mauss, I. B. – Savino, N. S. – Anderson, C. L. – Weisbuch, M. – Tamir, M. – Laudenslager, M. L. (2012): The pursuit of happiness can be lonely. *Emotion*, 12: 908–912.
- Oishi, S. – Choi, D. W. – Diener, E., et al. (2007): The dynamics of daily events and well-being across cultures: When less is more. *Journal of Personality and Social Psychology*, 93(4): 685–698.
- Pintrich, P. R. (2000): The role of goal orientation in self-regulated learning. In Boekaerts, M. – Pintrich, P. – Zeidner, M. (eds.): *Handbook of self-regulation* (451–502). San Diego, CA: Academic Press
- Ryan, R. M. – Deci, E. L. (2001): On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic wellbeing. *Annual Review of Psychology*, 52: 141–166.
- Ryff, C. D. (1989): Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6): 1069–1081.
- Ryff, C. D. – Keyes, L. M. C. (1995): The structure of psychological well-being revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(4): 719–727.

KÖZELKÉP – Tanulmányok

- Seeman, T. E. (2000): Health promoting effects of friends and family on health outcomes in older adults. *American Journal of Health Promotion*, 14(6): 362–370.
- Suh, E. – Diener, E. – Oishi, S. – Triandis, H. C. (1998): The shifting basis of life satisfaction judgments across cultures: Emotions versus norms. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(2): 482–493.
- Swinyard, W. R. – Kau, A. K. – Phua, H. Y. (2001): Happiness, materialism, and religious experience in the U.S. and Singapore. *Journal of Happiness Studies*, 2: 13–32.
- Well, San Francisco: Jossey-Bass Publishers, 1987
- World Health Organization Promoting Mental Health (2004). Concepts emerging evidence and practice. Summary report
- World Health Organization (1998). WHOQOL and spirituality, religiousness and personal beliefs: Report on WHO consultation. Geneva: WHO
- Zhang, L. (2005): Prediction of Chinese life satisfaction; contribution of collective self-esteem. *International Journal of Psychology*, 40(3): 189–200.

1. Függelék:

A módszertani alaposság vizsgálatára szolgáló eszközök

PONTRENDSZER a jól-lét irodalmának áttekintéséhez a MyWEB Projektben

Minőségi indikátorok	A minőség szintje	Pontok
1.A vizsgálat kivitelezése	A felmérés magába foglal kohorsz, longitudinális, prospektív (a vizsgálat hosszabb időt ölel fel) és keresztirányú vizsgálatokat	2
	Kvalitatív vizsgálatok és adminisztratív adatbázisokon alapuló értékelések	1
	Más vizsgálati felépítés	0
2. Minta		
2.1 A mintavétel/vizsgálat kerete	Akár kvalitatív vizsgálaton, akár adminisztratív adatokon alapuló értékelés történik, a mintavételi és vizsgálat stratégiája be lett mutatva és megvédhető	1
	Nem adták meg	0

KÖZELKÉP – Tanulmányok

2.2 A minta nagysága	Akár survey vizsgálaton, akár adminisztratív adatokon alapuló értékelés történik, minta a teljes populáció, vagy legalább $N > 100$ mintaszámú	3
	Akár survey vizsgálaton, akár adminisztratív adatokon alapuló értékelés történik, a minta populáció 70%-a, vagy $N > 50$ és $N \leq 100$ közötti mintaszámú	2
	Akár survey vizsgálaton, akár adminisztratív adatokon alapuló értékelés történik, a mintaszám $N \leq 50$, vagy a kvalitatív vizsgálathoz céltudatosan, vagy megfelelően megválasztott.	1
	Nem adták meg	0
2.3 Mintavételi módszer	Valószínűségi minta	2
	Nem valószínűségi minta	1
	Nem adták meg	0
3. Szisztémás eltérés (visszautasítás) lemorzsolódás (csak kvantitatív vizsgálatok esetében)	Nincs szisztémás eltérés	3
	Jelen van kontrollált/kezelt/súlyozott szisztémás eltérés	2
	Nem kontrollált/kezelt/súlyozott szisztémás eltérés van jelen	1
	Nem adták meg	0
4. Adatgyűjtés (csak kvantitatív vizsgálatok esetében)	Egységes skálák vagy eszközök	2
	Egységes eszközök nélküli kérdőívek/interjúk	1
	Nem adták meg	0
5. Adatelemzés (csak kvantitatív vizsgálatok esetében)	Nagyon jó	3
	Megfelelő	2
	Nem megfelelő	1
	Nem adták meg	0
6. A tradicionális kutatási kritériumoknak való megfelelés (csak kvalitatív vizsgálatok esetében)	Nagyon jó	3
	Megfelelő	2
	Nem megfelelő	1
	Nem adták meg	0

KÖZELKÉP – Tanulmányok

7. A kiértékelési színvonalnak való megfelelés (csak kvalitatív vizsgálatok esetében)	Nagyon jó	3
	Megfelelő	2
	Nem megfelelő	1
	Nem adták meg	0
8. A használt adatok típusai (csak kvalitatív vizsgálatok esetében)	Összetett és vegyes módszerek használata	2
	Megfelelő	1
	Nem adták meg	0

2. Függelék:

Vizsgált publikációk listája (nyelvek szerint ábécé sorrendben)

Angol

- Apaolaza, V. – Hartmann, P. – Medina, E. – Barrutia, J.M. – Echebarria, C. (2013): The relationship between socializing on the Spanish online networking site Tuenti and teenagers' subjective wellbeing: The roles of self-esteem and loneliness. *Computers in Human Behavior* 29: 1282–1289.
- Baams, L. – Beek, T. – Hille, H. – Zevenbergen, F.C. – Bos, H.M.W. (2013): Gender non-conformity, perceived stigmatization, and psychological well-being in Dutch sexual minority youth and young adults: a mediation analysis. *Archives of sexual behavior* 42: 765–73. doi:10.1007/s10508-012-0055-z
- Baiocco, R. – Santamaria, F. – Lonigro, A. – Ioverno, S. – Baumgartner, E. – Laghi, F. (2014): Beyond Similarities: Cross-Gender and Cross-Orientation Best Friendship in a Sample of Sexual Minority and Heterosexual Young Adults. *Sex Roles: A Journal of Research* 70: 110–121. doi:10.1007/s11199-014-0343-2
- Bartels, M. – Cacioppo, J.T. – van Beijsterveldt, T.C.E.M. – Boomsma, D.I. (2013): Exploring the association between well-being and psychopathology in adolescents. *Behavior genetics* 43: 177–90. doi:10.1007/s10519-013-9589-7
- Berendes, A. – Meyer, T. – Hulpke-Wette, M. – Herrmann-Lingen, C. (2013): Association of elevated blood pressure with low distress and good quality of life: results from the nationwide representative German Health Interview and Examination Survey for Children and Adolescents. *Psychosomatic medicine* 75: 422–8. doi:10.1097/PSY.0b013e31828ef0c2
- Birkeland, M.S. – Melkevik, O. – Holsen, I. – Wold, B. (2012): Trajectories of global self-esteem development during adolescence. *Journal of Adolescence* 35: 43–54. doi:10.1016/j.adolescence.2011.06.006
- Boehnke, K. – Wong, B. (2011): Adolescent political activism and long-term happiness: a 21-year longitudinal study on the development of micro- and

KÖZELKÉP – Tanulmányok

- macrosocial worries. *Personality & social psychology bulletin* 37: 435–47. doi:10.1177/0146167210397553
- Borges, A. – Gaspar de Matos, M. – Diniz, J.A. (2013): Body image and subjective well-being in Portuguese adolescents. *The Spanish journal of psychology* 16, E17. doi:10.1017/sjp.2013.24
- Butkovic, A. – Brkovic, I. – Bratko, D. (2012): Predicting Well-Being From Personality in Adolescents and Older Adults. *Journal of Happiness Studies* 13: 455–467. doi:10.1007/s10902-011-9273-7
- Casas, F. – Balatescu, S. – Bertran, I. – Gonzalez, M. – Hatos, A. (2013): School Satisfaction Among Adolescents: Testing Different Indicators for its Measurement and its Relationship with Overall Life Satisfaction and Subjective Well-Being in Romania and Spain. *Social Indicators Research* 111: 665–681. doi:10.1007/s11205-012-0025-9
- Coombes, L., Appleton, J.V., Allen, D., Yerrell, P., 2013. Emotional Health and Well-being in Schools: Involving Young People. *Children & Society* 27: 220–232. doi:10.1111/j.1099-0860.2011.00401.x
- Costarelli, V. – Koretsi, E. – Georgitsogianni, E. (2013): Health-related quality of life of Greek adolescents: the role of the Mediterranean diet. *Quality of life research : an international journal of quality of life aspects of treatment, care and rehabilitation* 22: 951–6. doi:10.1007/s11136-012-0219-2
- Cumming, S.P. – Gillison, F.B. – Sherar, L.B. (2011): Biological maturation as a confounding factor in the relation between chronological age and health-related quality of life in adolescent females. *Quality of life research : an international journal of quality of life aspects of treatment, care and rehabilitation* 20: 237–42. doi:10.1007/s11136-010-9743-0
- Damjanovic, M. – Lakic, A. – Stevanovic, D. – Jovanovic, A. (2011): Effects of mental health on quality of life in children and adolescents living in residential and foster care: a cross-sectional study. *Epidemiology and psychiatric sciences* 20: 257–62.
- Danielsen, A.G. – Samdal, O. – Hetland, J. – Wold, B. (2009): School-Related Social Support and Students' Perceived Life Satisfaction. *Journal of Educational Research* 102: 303–320.
- Devine, P. – Lloyd, K. (2012): Internet Use and Psychological Well-Being among 10-Year-Old and 11-Year-Old Children. *Child Care in Practice* 18: 5–22.
- Dimitrova, R. – Chasiotis, A. – Bender, M. – van de Vijver, F. (2013): Collective identity and wellbeing of Roma minority adolescents in Bulgaria. *International journal of psychology : Journal international de psychologie* 48: 502–13. doi:10.1080/00207594.2012.682064
- Dimitrova, R. – Chasiotis, A. – Bender, M. – van de Vijver, F.J.R. (2014a): Collective identity and well-being of Bulgarian Roma adolescents and their mothers. *Journal of youth and adolescence* 43: 375–86. doi:10.1007/s10964-013-0043-1

KÖZELKÉP – Tanulmányok

- Dimitrova, R. – Chasiotis, A. – Bender, M. – van de Vijver, F.J.R. (2014b): Collective identity and well-being of Bulgarian Roma adolescents and their mothers. *Journal of youth and adolescence* 43: 375–86. doi:10.1007/s10964-013-0043-1
- Einberg, E.-L. – Kadrija, I. – Brunt, D. – Nygren, J.N. – Svedberg, P. (2013): Psychometric evaluation of a Swedish version of Minneapolis-Manchester quality of life-youth form and adolescent form. *Health and quality of life outcomes* 11, 79. doi:10.1186/1477-7525-11-79
- Elovainio, M. – Pietikainen, M. – Luopa, P. – Kivimäki, M. – Ferrie, J.E. – Jokela, J. – Suominen, S. – Vahtera, J. – Virtanen, M. (2011): Organizational justice at school and its associations with pupils' psychosocial school environment, health, and wellbeing. *Social Science & Medicine* 73: 1675–1682. doi:10.1016/j.socsci-med.2011.09.025
- Erhart, M. – Hagquist, C. – Auquier, P. – Rajmil, L. – Power, M. – Ravens-Sieberer, U. (2010): A comparison of Rasch item-fit and Cronbach's alpha item reduction analysis for the development of a Quality of Life scale for children and adolescents. *Child: care, health and development* 36: 473–84. doi:10.1111/j.1365-2214.2009.00998.x
- Erhart, M. – Wetzel, R.M. – Krugel, A. – Ravens-Sieberer, U. (2009): Effects of phone versus mail survey methods on the measurement of health-related quality of life and emotional and behavioural problems in adolescents. *BMC public health* 9, 491. doi:10.1186/1471-2458-9-491
- Estevez, E. – Murgui, S. – Musitu, G. (2009): Psychological Adjustment in Bullies and Victims of School Violence. *European Journal of Psychology of Education* 24: 473–483.
- Ferguson, Y.L. – Kasser, T. – Jahng, S. (2011): Differences in Life Satisfaction and School Satisfaction Among Adolescents From Three Nations: The Role of Perceived Autonomy Support. *Journal of Research on Adolescence* 21: 649–661. doi:10.1111/j.1532-7795.2010.00698.x
- Finne, E. – Reinehr, T. – Schaefer, A. – Winkel, K. – Kolip, P. (2013): Health-related quality of life in overweight German children and adolescents: do treatment-seeking youth have lower quality of life levels? Comparison of a clinical sample with the general population using a multilevel model approach. *BMC public health* 13, 561. doi:10.1186/1471-2458-13-561
- Fox, C.L. – Elder, T. – Gater, J. – Johnson, E. (2010): The Association between Adolescents' Beliefs in a Just World and Their Attitudes to Victims of Bullying. *British Journal of Educational Psychology* 80: 183–198.
- Garcia, D. – Moradi, S. (2012): Adolescents' Temperament and Character: A Longitudinal Study on Happiness. *Journal of Happiness Studies* 13: 931–946. doi:10.1007/s10902-011-9300-8

KÖZELKÉP – Tanulmányok

- Garcia, D. – Rosenberg, P. – Siddiqui, A. (2011): Tomorrow I could be in trouble but the sun will come out next year: the effect of temporal distance on adolescents' judgments of life satisfaction. *Journal of adolescence* 34: 751–7. doi:10.1016/j.adolescence.2010.08.006
- Gaspar, T. – de Matos, M.G. – Batista-Foguet, J. – Ribeiro, J.L.P. – Leal, I. (2010): Parent-child perceptions of quality of life: Implications for health intervention. *Journal of Family Studies* 16: 143–154.
- Gaspar, T. – Ribeiro, J.P. – de Matos, M.G. – Leal, I. – Ferreira, A. (2012): Health-related quality of life in children and adolescents: subjective well being. *The Spanish journal of psychology* 15: 177–86.
- Giannakopoulos, G. – Panagiotakos, D. – Mihas, C. – Tountas, Y. (2009): Adolescent smoking and health-related behaviours: interrelations in a Greek school-based sample. *Child: Care, Health & Development* 35: 164–170. doi:10.1111/j.1365-2214.2008.00906.x
- Giannakopoulos, G., Dimitrakaki, C., Pedeli, X., Kolaitis, G., Rotsika, V., Ravens-Sieberer, U., Tountas, Y. (2009): Adolescents' wellbeing and functioning: relationships with parents' subjective general physical and mental health. *Health and quality of life outcomes* 7, 100. doi:10.1186/1477-7525-7-100
- Giannakopoulos, G. – Tzavara, C. – Dimitrakaki, C. – Ravens-Sieberer, U. – Tountas, Y. (2010): Adolescent health care use: Investigating related determinants in Greece. *Journal of Adolescence* 33: 477–485. doi:10.1016/j.adolescence.2009.06.003
- Goenjian, A.K. – Roussos, A. – Steinberg, A.M. – Sotiropoulou, C. – Walling, D. – Kakaki, M. – Karagianni, S. (2011): Longitudinal study of PTSD, depression, and quality of life among adolescents after the Parnitha earthquake. *Journal of affective disorders* 133: 509–15. doi:10.1016/j.jad.2011.04.053
- Goswami, H. (2012): Social Relationships and Children's Subjective Well-Being. *Social Indicators Research* 107: 575–588. doi:10.1007/s11205-011-9864-z
- Griggs, J. – Tan, J.-P. – Buchanan, A. – Attar-Schwartz, S. – Flouri, E. (2010): "They've Always Been There for Me": Grandparental Involvement and Child Well-Being. *Children & Society* 24: 200–214.
- Gudmundsson, G. (2013): Quality Spirals and Vicious Circles among Children of Immigrant Entrepreneurs: How Immigrant Entrepreneurs' Resources are Remoulded by the Second Generation. *Young* 21: 173–191. doi:10.1177/1103308813477466
- Gunnlaugsson, G. – Kristjansson, A.L. – Einarsdottir, J. – Sigfusdottir, I.D. (2011): Intrafamilial conflict and emotional well-being: a population based study among Icelandic adolescents. *Child abuse & neglect* 35: 372–81. doi:10.1016/j.chiabu.2011.01.011
- Haraldstad, K. – Christophersen, K.-A. – Eide, H. – Natvig, G.K. – Helseth, S. (2011): Predictors of health-related quality of life in a sample of children and adoles-

KÖZELKÉP – Tanulmányok

- cents: a school survey. *Journal of clinical nursing* 20: 3048–56. doi:10.1111/j.1365-2702.2010.03693.x
- Harding, S. – Whitrow, M. – Lenguerrand, E. – Maynard, M. – Teyhan, A. – Cruickshank, J.K. – Der, G. (2010): Emergence of ethnic differences in blood pressure in adolescence: the determinants of adolescent social well-being and health study. *Hypertension* 55: 1063–9. doi:10.1161/HYPERTENSIONAHA.109.142935
- Helseth, S. – Misvaer, N. (2010): Adolescents' perceptions of quality of life: what it is and what matters. *Journal of clinical nursing* 19: 1454–61. doi:10.1111/j.1365-2702.2009.03069.x
- Henríquez Sánchez, P. – Ruano, C. – de Irala, J. – Ruiz-Canela, M. – Martínez-González, M.A. – Sánchez-Villegas, A. (2012): Adherence to the Mediterranean diet and quality of life in the SUN Project. *European Journal of Clinical Nutrition* 66: 360–368. doi:10.1038/ejcn.2011.146
- Holopainen, L. – Lappalainen, K. – Junttila, N. – Savolainen, H. (2012): The Role of Social Competence in the Psychological Well-being of Adolescents in Secondary Education. *Scandinavian Journal of Educational Research* 56: 199–212. doi:10.1080/00313831.2011.581683
- Jovanovic, V. – Zuljevic, D. (2013): Psychometric Evaluation of the Serbian Version of the Multidimensional Students' Life Satisfaction Scale. *Social Indicators Research* 110: 55–69. doi:10.1007/s11205-011-9916-4
- Kristjansdottir, J. – Sundelin, C. – Naessen, T. (2009): Health-related self-assessed quality of life in young people at a Youth Centre in Sweden. *Scandinavian journal of caring sciences* 23: 465–72. doi:10.1111/j.1471-6712.2008.00642.x
- Laghi, F. – Liga, F. – Baumgartner, E. – Baiocco, R. (2012a): Identity and conformism among Italian adolescents who binge eat and drink. *Health, Risk & Society* 14: 361–376. doi:10.1080/13698575.2012.680952
- Laghi, F. – Liga, F. – Baumgartner, E. – Baiocco, R. (2012b): Time perspective and psychosocial positive functioning among Italian adolescents who binge eat and drink. *Journal of Adolescence* 35: 1277–1284. doi:10.1016/j.adolescence.2012.04.014
- Leveresen, I. – Danielsen, A.G. – Birkeland, M.S. – Samdal, O. (2012): Basic psychological need satisfaction in leisure activities and adolescents' life satisfaction. *Journal of youth and adolescence* 41: 1588–99. doi:10.1007/s10964-012-9776-5
- Levin, K.A. (2012): Glasgow smiles better: an examination of adolescent mental well-being and the "Glasgow effect". *Public health* 126: 96–103. doi:10.1016/j.puhe.2011.10.010
- Levin, K.A. – Torsheim, T. – Vollebergh, W. – Richter, M. – Davies, C.A. – Schnohr, C.W. – Due, P. – Currie, C. (2011): National Income and Income Inequality, Family Affluence and Life Satisfaction Among 13 year Old Boys and Girls: A Multilevel Study in 35 Countries. *Social Indicators Research* 104: 179–194. doi:10.1007/s11205-010-9747-8

KÖZELKÉP – Tanulmányok

- Marques, S.C. – Lopez, S.J. – Mitchell, J. (2013): The Role of Hope, Spirituality and Religious Practice in Adolescents' Life Satisfaction: Longitudinal Findings. *Journal of Happiness Studies* 14: 251–261. doi:10.1007/s10902-012-9329-3
- Maynard, M.J. – Harding, S. (2010): Perceived parenting and psychological well-being in UK ethnic minority adolescents. *Child: care, health and development* 36: 630–8. doi:10.1111/j.1365-2214.2010.01115.x
- Mc Guckin, C. (2010): Experiences of School Bullying, Psychological Well-Being and Stress in Northern Ireland: Findings from the Young Life and Times Survey, 2005. *Research in Education* 83: 54–66.
- McKay, M.T. – Cole, J.C. (2013): Adolescent drinking and adolescent stress: a domain-specific relationship in Northern Irish schoolchildren. *Journal of Youth Studies* 16: 237–256. doi:10.1080/13676261.2012.718432
- Merrilees, C.E. – Cairns, E. – Goeke-Morey, M.C. – Schermerhorn, A.C. – Shirlow, P. – Cummings, E.M. (2011): Associations between Mothers' Experience with the Troubles in Northern Ireland and Mothers' and Children's Psychological Functioning: The Moderating Role of Social Identity. *Journal of Community Psychology* 39: 60–75.
- Moksnes, U.K. – Espnes, G.A. (2013): Self-esteem and life satisfaction in adolescents-gender and age as potential moderators. *Quality of life research : an international journal of quality of life aspects of treatment, care and rehabilitation* 22: 2921–8. doi:10.1007/s11136-013-0427-4
- Moksnes, U.K. – Lohre, A. – Espnes, G.A. (2013): The association between sense of coherence and life satisfaction in adolescents. *Quality of life research : an international journal of quality of life aspects of treatment, care and rehabilitation* 22: 1331–8. doi:10.1007/s11136-012-0249-9
- Motti-Stefanidi, F. – Asendorpf, J.B. – Masten, A.S. (2012): The adaptation and well-being of adolescent immigrants in Greek schools: a multilevel, longitudinal study of risks and resources. *Development and psychopathology* 24: 451–73. doi:10.1017/S0954579412000090
- Nota, L. – Soresi, S. – Ferrari, L. – Wehmeyer, M.L. (2011): A Multivariate Analysis of the Self-Determination of Adolescents. *Journal of Happiness Studies* 12: 245–266. doi:10.1007/s10902-010-9191-0
- Ntoumanis, N. – Taylor, I.M. – Thøgersen-Ntoumani, C. (2012): A longitudinal examination of coach and peer motivational climates in youth sport: implications for moral attitudes, well-being, and behavioral investment. *Developmental psychology* 48: 213–23. doi:10.1037/a0024934
- Ottova, V. – Erhart, M. – Rajmil, L. – Dettenborn-Betz, L. – Ravens-Sieberer, U. (2012): Overweight and its impact on the health-related quality of life in children and adolescents: results from the European KIDSCREEN survey. *Quality of life research*

KÖZELKÉP – Tanulmányok

- ch : an international journal of quality of life aspects of treatment, care and rehabilitation 21: 59–69. doi:10.1007/s11136-011-9922-7
- Pavlova, M.K. – Haase, C.M. – Silbereisen, R.K. (2011): Early, on-time, and late behavioural autonomy in adolescence: Psychosocial correlates in young and middle adulthood. *Journal of Adolescence* 34: 361–370. doi:10.1016/j.adolescence.2010.04.002
- Proctor, C., Linley, P.A., Maltby, J., 2010. Very Happy Youths: Benefits of Very High Life Satisfaction Among Adolescents. *Social Indicators Research* 98: 519–532. doi:10.1007/s11205-009-9562-2
- Puklek Levpuscek, M. – Berce, J. (2012): Social Anxiety, Social Acceptance And Academic Self-Perceptions In High-School Students. *Drustvena Istrazivanja* 21: 405–419. doi:10.5559/di.21.2.06
- Sabatier, C. – Mayer, B. – Friedlmeier, M. – Lubiewska, K. – Trommsdorff, G. (2011): Religiosity, Family Orientation, and Life Satisfaction of Adolescents in Four Countries. *Journal of Cross-Cultural Psychology* 42: 1375–1393. doi:10.1177/0022022111412343
- Salmela-Aro, K. – Tuominen-Soini, H. (2010): Adolescents' Life Satisfaction During the Transition to Post-Comprehensive Education: Antecedents and Consequences. *Journal of Happiness Studies* 11: 683–701. doi:10.1007/s10902-009-9156-3
- Salmela-Aro, K. – Tynkkynen, L. (2010): Trajectories of life satisfaction across the transition to post-compulsory education: do adolescents follow different pathways? *Journal of youth and adolescence* 39: 870–881. doi:10.1007/s10964-009-9464-2
- Samuel, R. – Bergman, M.M. – Hupka-Brunner, S. (2013): The Interplay between Educational Achievement, Occupational Success, and Well-Being. *Social Indicators Research* 111: 75–96. doi:10.1007/s11205-011-9984-5
- Schlack, R. – Ravens-Sieberger, U. – Petermann, F. (2013): Psychological problems, protective factors and health-related quality of life in youth affected by violence: the burden of the multiply victimised. *Journal of adolescence* 36: 587–601. doi:10.1016/j.adolescence.2013.03.006
- Serra-Sutton, V. – Ferrer, M. – Rajmil, L. – Tebe, C. – Simeoni, M.-C. – Ravens-Sieberger, U. (2009): Population norms and cut-off-points for suboptimal health related quality of life in two generic measures for adolescents: the Spanish VSP-A and KINDL-R. *Health and quality of life outcomes* 7, 35. doi:10.1186/1477-7525-7-35
- Smart, J.E.H. – Cumming, S.P. – Sherar, L.B. – Standage, M. – Neville, H. – Malina, R.M. (2012): Maturity associated variance in physical activity and health-related quality of life in adolescent females: a mediated effects model. *Journal of physical activity & health* 9: 86–95.

KÖZELKÉP – Tanulmányok

- Sodermans, A.K. – Matthijs, K. (2014): Joint physical custody and adolescents' subjective well-being: A personality * environment interaction. *Journal of family psychology* : JFP : journal of the Division of Family Psychology of the American Psychological Association (Division 43) 28: 346–56. doi:10.1037/a0036713
- Spengler, S. – Woll, A. (2013): The more physically active, the healthier? The relationship between physical activity and health-related quality of life in adolescents: the MoMo study. *Journal of physical activity & health* 10: 708–15.
- Stankov, L. (2013): Depression and life satisfaction among European and Confucian adolescents. *Psychological assessment* 25: 1220–34. doi:10.1037/a0033794
- Stefanek, E. – Strohmeier, D. – Fandrem, H. – Spiel, C. (2012): Depressive symptoms in native and immigrant adolescents: the role of critical life events and daily hassles. *Anxiety, Stress, and Coping* 25: 201–217. doi:10.1080/10615806.2011.605879
- Stevanovic, D. (2013): Impact of emotional and behavioral symptoms on quality of life in children and adolescents. *Quality of life research : an international journal of quality of life aspects of treatment, care and rehabilitation* 22: 333–7. doi:10.1007/s11136-012-0158.
- Stiglbauer, B. – Gnambs, T. – Gamsjager, M. – Batinic, B. (2013): The upward spiral of adolescents' positive school experiences and happiness: investigating reciprocal effects over time. *Journal of school psychology* 51: 231–42. doi:10.1016/j.jsp.2012.12.002
- Svedberg, P. – Eriksson, M. – Boman, E. (2013): Associations between scores of psychosomatic health symptoms and health-related quality of life in children and adolescents. *Health and quality of life outcomes* 11, 176. doi:10.1186/1477-7525-11-176
- Sweeting, H. – Hunt, K. – Bhaskar, A. (2012): Consumerism and well-being in early adolescence. *Journal of Youth Studies* 15: 802–820. doi:10.1080/13676261.2012.685706
- Tzavara, C. – Tzonou, A. – Zervas, I. – Ravens-Sieberer, U. – Dimitrakaki, C. – Tountas, Y. (2012): Reliability and validity of the KIDSCREEN-52 health-related quality of life questionnaire in a Greek adolescent population. *Annals of general psychiatry* 11, 3. doi:10.1186/1744-859X-11-3
- Uusitalo-Malmivaara, L. (2012): Global and School-Related Happiness in Finnish Children. *Journal of Happiness Studies* 13: 601–619. doi:10.1007/s10902-011-9282-6
- Van Bergen, D.D. – Eikelenboom, M. – Smit, J.H. – van de Looij-Jansen, P.M. – Saharso, S. (2010): Suicidal behavior and ethnicity of young females in Rotterdam, the Netherlands: rates and risk factors. *Ethnicity & Health* 15: 515–530. doi:10.1080/13557858.2010.494719

KÖZELKÉP – Tanulmányok

- Van den Heuvel, A. – van den Eijnden, R.J.J.M. – van Rooij, A.J. – van de Mheen, D. (2012): Meeting online contacts in real life among adolescents: The predictive role of psychosocial wellbeing and internet-specific parenting. *Computers in Human Behavior* 28: 465–472. doi:10.1016/j.chb.2011.10.018
- Van Petegem, S. – Vansteenkiste, M. – Beyers, W. (2013): The Jingle-Jangle Fallacy in Adolescent Autonomy in the Family: In Search of an Underlying Structure. *Journal of Youth and Adolescence* 42: 994–1014. doi:10.1007/s10964-012-9847-7
- Viira, R. – Koka, A. (2011): Health-related quality of life of Estonian adolescents: reliability and validity of the PedsQL 4.0 Generic Core Scales in Estonia. *Acta paediatrica* (Oslo, Norway : 1992) 100: 1043–7. doi:10.1111/j.1651-2227.2011.02193.x
- Villalonga-Olives, E. – Rojas-Farreras, S. – Vilagut, G. – Palacio-Vieira, J.A. – Valderas, J.M. – Herdman, M. – Ferrer, M. – Rajmil, L. – Alonso, J. (2010): Impact of recent life events on the health related quality of life of adolescents and youths: the role of gender and life events typologies in a follow-up study. *Health and quality of life outcomes* 8, 71. doi:10.1186/1477-7525-8-71
- Wannebo, W. – Wichstrom, L. (2010): Are high school students living in lodgings at an increased risk for internalizing problems? *Journal of Adolescence* 33: 439–447. doi:10.1016/j.adolescence.2009.06.007
- Yang, F. – Helgason, A.R. – Sigfusdottir, I.D. – Kristjansson, A.L. (2013): Electronic screen use and mental well-being of 10-12-year-old children. *European Journal of Public Health* 23: 492–498. doi:10.1093/eurpub/cks102

Észrt

- Aasvee, K. – Streimann, K. – Karelson, K. – Oja, L. – Trummal, A. (2009): Eesti kooliõpilaste tervisekäitumine. 2005/2006. õppeaasta uuringu raport. Tallinn: Tervise Arengu Instituut. (Health behaviour of Estonian Students. Research report of the study taken place on 2005/2006 school year)
- Aasvee, K. – Eha, M. – Härm, T. – Liiv, K. – Oja, L. – Tael, M. (2012). Eesti kooliõpilaste tervisekäitumine. 2009/2010 õppeaasta Eesti HBSC uuringu raport. Tallinn: Tervise Arengu Instituut. (Health behaviour of Estonian Students. Research report of Estonian HBSC study taken place on 2009/2010 school year)
- Eesti Statistikaamet (2013). Laste heaolu. Child Well-Being. Tallinn: Eesti Statistikaamet. (Child Well-Being)
- Eesti Statistikaamet (2008). Lapsed. Tallinn: Eesti Statistikaamet. (Children)
- Karu, M. – Turk, P. – Suvi, H. – Biin, H. (2012a). Lapse õiguste ja vanemluse monitooring. Laste ja täiskasvanute küsitluse kokkuvõte. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis. (Monitoring of children's rights and parenthood. Results of surveys of children and adults.)

KÖZELKÉP – Tanulmányok

- Karu, M. – Turk, P. – Suvi, H. – Biin, H. (2012b): Lapse õiguste ja vanemluse monitoring. Täiskasvanud elanikkonna küsitlus. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis. (Monitoring of children's rights and parenthood. Survey of adults)
- Karu, M. – Turk, P. – Suvi, H. – Biin, H. (2012c): Lapse õiguste ja vanemluse monitoring. Laste küsitlus. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis. (Monitoring of children's rights and parenthood. Survey of children)
- Trumm, A. – Kasearu, K. (2013): Noorte tõrjutus, väärtused ja rahulolu eluga. In "Noored ja sotsiaalne kaasatus". Tallinn: SA poliitikauuringute keskus Praxis. (Exclusion of youth, values and satisfaction with life)
- Värnik, A. – Sisask, M. – Värnik, P. (2011): Õpilaste ja õpetajate baasuuringu tulemused. Vaimne tervis ja riskikäitumine. Tallinn: Sotsiaalministeerium. (Results of students' and teachers' basic study. Mental health and risk behaviour)
- Toomela, A. (ed.) (2009): Eesti põhikooli efektiivsus. Lõpparuanne. Tartu: Tartu Ülikool. (Effectiveness of Estonian primary schools)
- Taru, M. – Mäe, R. – Laanpere, M. – Reiska, E. (2010a): Avatud noortekeskuste olukorra kordusuuring. Tallinn: TLÜ IISS. (Repeated study of open youth centres)
- Taru, M. – Hillep, P. (2010b): Koolinoorte ja lapsevanemate rahulolu arendavate vaba aja veetmise võimalustega Tartu linnas 2010. Aastal. Tallinn: Eesti Uuringukeskus. (Students and parents contentedness with opportunities of spending free time in Tartu)
- Taru, M. – Reiska, E. – Nimmerfeld, G. (2010c): Tallinna noorte osalemine noorsootöös. Koolinoorte ja lapsevanemate arvamus. Tallinn: Tallinna Ülikool, Rahvusvaheliste ja Sotsiaaluuringute Instituut. (Tallinn's youth participation in youth work. Opinions of students and parents)
- Rannala, I.-E. – Taru, M. (2010): Noorte vaba aja sisustamise võimalused Pärnu linnas: õpilaste ja lapsevanemate arvamused. Tallinn: Eesti Noorsoo Instituut. (Opportunities of spending free time in Pärnu: opinions of students and parents)

Georgiai

- Baum, T. – Mshvidobadze, A. – Grinberg, A. et al. (2012) 'Georgia: Reducing Child Poverty' UNICEF.
- O'Brien, C. – Chanturidze, T (2009): 'Assesment of the Child Welfare Reform Process in Georgia'.

Horvát

- Brajša-Žganec, A. – Merkaš, M. (2010): The differences in some individual and family characteristics between employed and unemployed young adults without high school. Društvena istraživanja, 19(4-5) (108-109): 691-708.

KÖZELKÉP – Tanulmányok

- Brdar, I. (2010): Life goals, happiness orientations, and psychological needs of adolescents: Which is the best road to happiness? *Psihologijske teme*, 19(1): 169–187.
- Brkljačić, T. – Kaliterna Lipovčan, L. (2010): Life satisfaction and feeling of happiness among students. *Suvremena psihologija*, 13(2):189–200.
- Brkljačić, T. – Kaliterna Lipovčan, L. – Tadić, M. (2012): The relationship between the feeling of happiness and some aspects of leisure time. *Napredak : časopis za pedagogijsku teoriju i praksu*, 153(3–4): 355–372.
- Lorger, M., – Barić, R. (2012): Metric characteristic of croatian version of quality of life for children and adolescents questionnaire The Kidscreen-52. *Napredak: časopis za pedagogijsku teoriju i praksu*, 153(3–4): 373–398.
- Lorger, M. – Mraković, S. – Hraski, M. (2012): Quality of life factors for young athletes. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 14(2): 359–385.
- Raboteg-Sarić, Z. – Brajša-Žganec, A. – Šakić, M. (2009): Life satisfaction in adolescents: The effects of perceived family economic status, self-esteem and quality of family and peer relationships. *Društvena istraživanja*, 18(3): 547–564.
- Raboteg-Sarić, Z. – Merkaš, M. – Majić, M. (2011): Hope and optimism of adolescents in relation to parental style. *Napredak*, 152(3–4): 373–388.
- Raboteg-Sarić, Z. – Šakić, M. – Brajša-Žganec, A. (2009): Quality of life in primary school: Association with scholl achievement, motivation and pupils' behaviour. *Institut društvenih znanosti, Zagreb*

Német

- Haci-Halil, U. (2009): Gewalterfahrung, Erziehung im Elternhaus und Wohlbefinden bei deutschen und türkischen Jugendlichen. In: *Praxis der Kinderpsychologie und Kinderpsychiatrie* 58(2009) 4, S. 278–296.
- Koch, A. – Wasmer, M. (2004): Der ALLBUS als Instrument zur Untersuchung sozialen Wandels: Eine Zwischenbilanz nach 20 Jahren. In: Schmitt-Beck, R. – Wasmer, M. – Koch, A. (Hrsg.): *Sozialer und politischer Wandel in Deutschland. Analysen mit ALLBUS-Daten aus zwei Jahrzehnten*. 2004, Wiesbaden: VS Verlag für Sozialwissenschaften, S. 13-41, *Blickpunkt Gesellschaft*, Band 7.
- LBS Initiative Junge Familie (2009). *LBS-Kinderbarometer Deutschland 2009. Wir sagen euch mal was. Stimmungen, Trends und Meinungen von Kindern in Deutschland*. Münster
- Ministerium für Generationen, Familie, Frauen und Integration des Landes Nordrhein-Westfalen (Hrsg.) (2010). *Studie Kindeswohlgefährdung – Ursachen, Erscheinungsformen und neue Ansätze der Prävention. Abschlussbericht*
- Shell Holding Deutschland (Hrsg.) (2010): *Jugend 2010: Eine pragmatische Generation behauptet sich*. Die 16. Shell Jugendstudie. Frankfurt am Main

KÖZELKÉP – Tanulmányok

Görög (a címek angol fordításban)

- Leontopoulou, S. (2013): "A Comparative Study of Resilience in Greece and Cyprus: The Effects of Negative Life Events, Self-Efficacy, and Social Support on Mental Health". In Efklides, A. – Moraitou, D. (eds): *A Positive Psychology Perspective on Quality of Life*, Dordrecht: Springer
- Dimou, PA. – Bacopoulou, F. – Darviri, C. – Chrousos, GP. (2013): "Stress Management and Sexual Health of Young Adults: A Pilot Randomised Controlled Trial", *Andrologia*. Available from: <http://dx.doi.org/10.1111/and.12190>.

Lett

- Koroļeva, I. (2011): *Subjektīvā labklājība: Apmierinātības un dzīves sasniegumu vērtējums jauniešu pārejā uz pieaugušo skatusu* [Subjective well-being: Evaluations of satisfaction and life achievements in youth transition to adulthood] Rīga: LU Sociālo zinātņu fakultāte. (PhD Thesis) http://www.szf.lu.lv/fileadmin/user_upload/szf_faili/Petnieciba/promocijas_darbi/Koroleva%20Ize%202011.pdf
- Vasiļevska, K. (2006): *Bērnu dzīves kvalitāte Latvijā 21. gadsimta sākumā*. [The quality of life of children in Latvia at the beginning of the 21st century] In: Bela, B. – Tisenkopfs, T. (eds): *Dzīves kvalitāte Latvijā*. [Quality of life in Latvia] Rīga: Zinātne, P.97–109. http://www.tam2015.com/8/doc/8_item_1124_Dzives_kvalitaate_Latvija.pdf#page=61

Magyar

- Kovács Klára (2014): *Boldogító mozgás. A sportolás hatása a partiumi hallgatók szubjektív jóllétére, lelki edzettségére és egészségének önértékelésére*. (Beatific Move. The impact of sport on the Partium region students' subjective well-being, resilience and self-assessment of health). *Kapocs*, XIII., 2. (61) 2014. Nyár
- Rosta Eszter – Almási Zsuzsanna – Karácsony István – Konkoly Thege Barna – Hegedűs Katalin (2012): *Orvostanhallgatók egészség-magatartása. Mentálhigiénés készségfejlesztés a hazai orvostképzésben*. (Health behavior of medical students. Introduction of mental hygienic skills in the medical education in Hungary). *Orvosi Hetilap*, 153(29): 1153–1157.
- Elekes Zsuzsanna (2012): *Az ifjúkori drogfogyasztás epidemiológiája: Egységkárosító magatartások elterjedtsége és társadalmi-demográfiai jellemzői középiskolások körében végzett kutatások alapján*. (The epidemiology of adolescent drug use: prevalence of the harmful behavior and socio-demographic characteristics based on research conducted among high school students) MTA Doktori disszertáció: 179.
- Csizmadia Zoltán – Tóth Péter (2014): *Egyéni élethelyzetek konfliktusossága és életminőség a fiatalok körében*. (Individual life situations konfliktusossága and

KÖZELKÉP – Tanulmányok

- quality of life among young people). In: Nagy Á. – Székely L. (szerk.): Másodkézből – Magyar Ifjúság 2012.. : 302. Budapest: ISZT Alapítvány: 91–111.
- Tari-Keresztes Noémi (2009): Fiatalok szabadidős fizikai aktivitásának magatartástudományi vizsgálata. (Behavioral science examination of young people's recreational physical activity). Doktori értekezés, Semmelweis Egyetem, Memtális Egészségtudományok Doktori Iskola, Magatartástudományi Program, Szeged
- Tóth Mónika Ditta – Kovács Judit (2011): „Magyar kesergő” — otthon és külföldön tanuló magyar és nem magyar egyetemisták optimizmusának és szubjektív jóllétének összevetése. (“Hungarian moaner” — Comparing optimism and subjective well-being among Hungarian and foreign university students studying at home and abroad). Mentálhigiéné és Pszichoszomatika. 12(4)/December: 277–298.
- Pikó Bettina – Hamvai Csaba (2009): Az egészségi állapot önértékelését befolyásoló szülői és egyéni pszichológiai védőfaktorok vizsgálata serdülők körében (Study of parental and individual psychological protective factors influencing adolescents' self-perceived health). Mentálhigiéné és Pszichoszomatika. Vol. 10, Number 3 / Szeptember: 239–248.
- Kovács Klára – Perényi Szilvia (2014): A sportolás és egészség. Kapcsolatok a fiatalok fizikai, mentális és szociális jóllétének szubjektív szintjével. (Sport Activity and Health. Relationships with Youth's Subjective level of Physical, Mental and Social Well-being). In: Nagy Ádám, Székely Levente (szerk.): Másodkézből. Magyar Ifjúság 2012. Budapest, Kutatópont: 245–262.

Portugál

- Almeida et al. (2011): Crianças e internet em Portugal: perfis de uso [Children and the internet in Portugal: Usage profiles] Sociologia, Problemas e Práticas 65: 9–30.
- Almeida et al. (2011): Crianças e Internet: Usos e Representações, a Família e a Escola (2º Relatório – Qualitativo) [Children and the internet in Portugal: Uses and Representations, Family and School (2nd Report – Qualitative)] ICS-UL-FCCGulbenkian
- Carvalho, A. – Carvalho, G. (2010): ‘Efeito da formação nas concepções de saúde e de Promoção da Saúde de estudantes do ensino superior’ [Training effects in the conceptions of Health and Health Promotion among Higher Education students]’ Revista Portuguesa de Saúde Pública 28(2):161–170.
- Precioso, J. et al. (2012): ‘Prevalência do consumo de tabaco em adolescentes escolarizados portugueses por sexo: podemos estar otimistas?’ [Prevalence of tobacco use in Portuguese adolescents at school age by gender: can we be optimistic?]' Revista Portuguesa de Pneumologia doi:10.1016/j.rppneu.2012.03.001

KÖZELKÉP – Tanulmányok

Spanyol

- Ahn, N. – Mochón, F. – De Juan, R. (2012): “La felicidad de los jóvenes” [Youth happiness]. Papers. Revista de Sociologia, 97(2): 407–430.
- Casas, F. (2010): “Representaciones sociales que influyen en las políticas sociales de infancia y adolescencia en Europa [Social representations that influence social childhood policy and adolescence in Europe]. Revista Interuniversitaria de Pedagogía Social, 17: 15–28.
- Galais, C. (2012): “¿Cada vez más apáticos? El desinterés político juvenil en España en perspectiva comparada” [Increasing apathy? Spanish youth political disinterest in comparative perspective]. Revista Internacional de Sociología (RIS), 70(1): 107–127.
- García-Moya, I. – Rivera, F. – Moren, C. – López, A. (2013): “Calidad de la relación entre los progenitores y sentido de coherencia en sus hijos adolescentes. El efecto de mediación de la satisfacción familiar” [Quality of the relationship between parents and sense of coherence in their adolescent children. The mediation effect of family satisfaction]. Anales de Psicología, 29(2): 482–490.
- Giménez, M. – Vázquez, C. – Hervás, G. (2012): “El análisis de las fortalezas psicológicas en la adolescencia: Más allá de los modelos de vulnerabilidad” [The analysis of the psychological strengths in adolescence: Beyond the vulnerability models]. Psychology, Society, & Education, 2(2): 97–116.
- González-Bueno, G. – Bello, A. – Arias, M. (2012): La infancia en España 2012–2013. El impacto de la crisis en los niños [Childhood in Spain 2012–2013. The impact of the crisis on children]. Madrid: UNICEF
- Gutiérrez, M. – Gonçalves, T. (2013): “Activos para el desarrollo, ajuste escolar y bienestar subjetivo de los adolescentes” [Developmental assets, school adjustment, and adolescents’ subjective well-being]. International Journal of Psychology and Psychological Therapy, 13(3): 339–355.
- Liga Española de la Educación (2011): Adolescentes de hoy. Aspiraciones y modelos [Today’s adolescents. Aspirations and models]
- Malo, S. – Navarro, D. – Casas, F. (2012): “El uso de los medios audiovisuales en la adolescencia y su relación con el bienestar subjetivo: Análisis cualitativo desde la perspectiva intergeneracional y de género” [The use of audiovisual media in adolescence and its relationship with subjective well-being: A qualitative analysis from an intergenerational and gender perspective]. Athenea Digital, 12(3): 27–49.
- Navarro, V. – Clua-Losada, M. (dirs.) (2012): El Impacto de la crisis en las familias y en la infancia [The impact of the crisis on families and children]. Barcelona: Ariel
- Pérez, S. – Rojo, N. – Hidalgo, A. (coords.) (2009): La salud mental de las personas jóvenes en España [Young people’s mental health in Spain]. Revista de Estudios de Juventud, 85. Madrid: INJUVE

KÖZELKÉP – Tanulmányok

Rodríguez, E. – Ballesteros, J. C. – Megías, I. (2010): Bienestar en España. Ideas de futuro desde el discurso de padres y madres [Wellbeing in Spain. Ideas on the future from the parents' discourse]. Madrid: FAD

Szlovák

Firmentová, L. (2011): Hodnotová orientácia mládeže a niektoré jej mravné delikty (Value orientation of youth and some of its moral offenses). Bachelor thesis. [online] BIVŠ Praha, available at: is.bivs.sk/th/14622/bisk_b/Bakalarska_praca.pdf (accessed 31-07-2014)

Guráň, P. – Filadelfiová, J. (2009): Deti o svojich právach – Slovensko 2009 (Children about their rights – Slovakia 2009). [online] IUVENTA, available at: <http://www.iuventa.sk/sk/Vyskum-mladeze/Vyskumy-katalog-dat/2009/Deti-o-svojich-pravach-Slovensko-2009.alej> (accessed 31-07-2014)

Uhláriková, J. (2010): Analýza životnej spokojnosti adolescentov v kontexte rodiny a rodinného prostredia (Analysis of life satisfaction of adolescents within family and family environment). In Psychologie, Vol. 4, No. 4